

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	2
1. EEN VEILIGE OMGEVING	3
1.1 VOOR JE BEGINT	3
1.2 KERNTKSTEN	3
1.3 RELATIES, SEKSUALITEIT EN DE KERK	4
2. WAAROM SEKSUALITEIT EN RELATIES?	5
2.1 TUSSEN OPENHEID EN INBEDDING	5
2.2 SEKSUALITEIT ALS BAROMETER	5
2.3 SEKSUALITEIT EN GOD	6
3. MAN EN VROUW	8
3.1 DE HUIDIGE CULTUUR: TWEE GEDACHTELIJNEN	8
3.2 MAN, VROUW EN KERK.....	8
3.2.1 <i>Ingeschapen polariteit</i>	9
3.2.2 <i>De vloek</i>	9
3.2.3 <i>Onderdanigheid</i>	9
3.3 MAN NOCH VROUW.....	10
4. WAT IS LIEFDE?.....	12
4.1 HET ROMANTISCHE LIEFDESIDEAAL.....	12
4.2 LIEFDE EN DE BIJBEL.....	12
4.2.1 <i>Liefde als daad van toewijding</i>	12
4.2.2 <i>Wat betekent dit concreet?</i>	13
5. EEN VEILIGE PLAATS VOOR SEKSUALITEIT: HET HUWELIJK	14
5.1 GEEN HEKKEN, MAAR PUTTEN	14
5.2 TWEE LIJNEN	14
5.2.1 <i>Seksualiteit als gave</i>	14
5.2.2 <i>De kwetsbaarheid van seksualiteit</i>	16
6. DE BETREKKELIJKHEID VAN SEKSUALITEIT: ALLEEN ZIJN	18
6.1 EEN TABOE?.....	18
6.2 SINGLE-ZIJN, DE BIJBEL EN DE KERK	19
6.2.1 <i>Een dubbel geluid</i>	19
6.2.2 <i>de vroege kerk</i>	19
6.2.3 <i>Single-zijn en de kerk van vandaag</i>	19
NOTEN	21

Woord vooraf

De gesprekshandreikingen die je hier in de hand hebt zijn gewijd aan relaties en seksualiteit. In het vroege voorjaar van 2019 hebben we als gemeente in de zondagse diensten aan de hand van de prediking hierbij stil gestaan. Nu willen we ook een handreiking bieden om hier in de gespreksgroepen over door te spreken.

De opzet is iets anders dan de vorige keren. Dit keer zijn de gespreksonderwerpen en vragen minder direct verbonden met een bepaalde preek. Dit heeft er vooral mee te maken dat deze handreiking op een later moment verschijnt.

Het onderwerp van de hier volgende handreikingen is 'relaties en seksualiteit'. Hoewel 'relaties' zeker aan de orde zullen komen, ligt het accent toch meer op het tweede begrip: 'seksualiteit'. Hier is een eenvoudige verklaring voor. De directe aanleiding voor de prekenreeks over relaties en seksualiteit lag in de verlegenheid die we in de gemeente proefde ten aanzien van vragen rondom seksualiteit. Om deze verlegenheid te overwinnen leek het ons als kerkenraad goed dit thema in de zondagse erediensten te behandelen.

Je zult merken dat sommige van de hier volgende hoofdstukken langer zijn dan anderen. Anders dan bij eerdere gesprekspapieren hebben we niet geprobeerd elke handreiking even lang te maken. We gaan ervan uit dat de gespreksgroepen zelf per hoofdstuk/handreiking kunnen bepalen welke vragen meer en welke vragen minder uitgebreid besproken kunnen worden.

De hoofdstukken kunnen in principe los van elkaar behandeld worden. Hoewel het natuurlijk niet de voorkeur verdient, staat het je als groep dus vrij om bepaalde hoofdstukken over te slaan. Ook is er – op het eerste hoofdstuk na – geen sprake van een heel principiële volgorde. Je kunt er als groep dus voor kiezen om de hoofdstukken in een andere volgorde te behandelen.

We hechten eraan erop te wijzen dat deze handreikingen op geen enkele manier pretenderen alles over 'relaties en seksualiteit' naar voren te brengen. We hebben gepoogd die zaken aan de orde te stellen die binnen onze gemeente voornamelijk aan de orde zijn. Voor wie zoekt naar een vollediger beeld verwijzen we naar andere literatuur.

Tenslotte: we hebben geen apart hoofdstuk over de omgang met seksuele diversiteit ingevoegd. Dit omdat we als gemeente hierop aan aparte gemeentevening nog met elkaar over in gesprek willen. Wellicht dat we na deze avond dit hoofdstuk alsnog toevoegen.

1. Een veilige omgeving

In de eerste avond is het belangrijk om drie dingen te doen. Allereerst moet er een veilige omgeving gecreëerd worden waarbinnen je kwetsbaar durft te zijn. Neem de tijd om met elkaar door te spreken over de vraag of de groep eraan toe is om over dit onderwerp door te spreken.

Daarnaast moet je met elkaar het speelveld afbakenen. Wat komt er allemaal aan de orde? Waar willen we het wel of niet over hebben? In principe is het mogelijk om elk hoofdstuk afzonderlijk te behandelen en is het dus niet nodig om ieder hoofdstuk uitgebreid te bespreken.

Tenslotte is het goed om met elkaar te spreken over het beeld van relaties en seksualiteit dat je hebt meegekregen van huis uit. Hoe werd er thuis over deze onderwerpen gesproken? Hoe werd dat binnen de kerk gedaan?

1.1 Voor je begint

Het is mooi om met elkaar te spreken over een onderwerp als 'relaties en seksualiteit'. Tegelijk moeten we ons realiseren dat dit onderwerp – meer dan andere onderwerpen – heel persoonlijk is en daarom met allerlei gevoeligheden omgeven. Het is daarom belangrijk dat je als groep een veilige omgeving bent, waarin mensen kwetsbaar en aanspreekbaar kunnen zijn. Voordat je als groep met elkaar in gesprek gaat over 'relaties en seksualiteit' is het nodig dat je met elkaar over deze veiligheid doorspreekt. Neem de tijd om met elkaar over de volgende punten door te spreken:

- Vind je het moeilijk om over relaties en seksualiteit te praten? Zo ja, wat maakt dat je het moeilijk vindt?
- Vind je het moeilijk om open en kwetsbaar te zijn in de groep? Zo ja, wat maakt het voor jou moeilijk? Zou je hier ook stappen in kunnen maken? Wat zou je hier zelf in kunnen doen? Wat zou de groep hierin kunnen betekenen?
- Waar liggen je vragen als het gaat om 'relaties en seksualiteit'? Ben je vooral op zoek naar onderwijs vanuit de Bijbel? Wil je vooral geholpen worden met de uitdagingen die je zelf tegenkomt op dit gebied in je eigen leven?
- Zijn er onderwerpen waar je het liever niet over hebt? Het is goed om dit van tevoren helder onder woorden te brengen, zodat je als groep deze onderwerpen kunt vermijden of er bij de bespreking rekening mee kunt houden. Gebruik hiervoor de inhoudsopgave aan het begin van dit document.
- Benoem (nogmaals) heel nadrukkelijk het vertrouwelijke karakter van de bijeenkomsten. Beloof elkaar om vertrouwelijk om te gaan met alles wat op de avonden besproken is.

1.2 Kernteksten

Er twee Bijbelse kernteksten over 'relaties en seksualiteit' die telkens weer terugkomen in de volgende hoofdstukken. Het gaat om een gedeelte uit het Oude Testament en een tekst uit het Nieuwe Testament: Genesis 1:26-28, 2:18-3:19, Efeziërs 5:21-33.

- Lees met elkaar deze teksten door, en noteer de vragen/uitdagingen die bij je opkomen (die te maken hebben met het onderwerp 'relaties en seksualiteit')

Natuurlijk zullen we in het vervolg ook andere Bijbelteksten de revue laten passeren, maar toch zullen deze twee teksten telkens opnieuw het uitgangspunt vormen. Het zou daarom goed zijn om deze twee teksten voorafgaand aan elke bijeenkomst nogmaals te lezen.

1.3 Relaties, seksualiteit en de kerk

De kerk en het onderwerp 'relaties en seksualiteit' is niet altijd een gelukkig huwelijk geweest. In 2013 verscheen er een boek van de journalist Rimmert Mulder, waarin hij genadeloos afrekende met de kerkelijke omgang met seksualiteit. De kerk heeft allen maar gezorgd voor strenge regels en weinig vreugde op het gebeid van seksualiteit.¹

De indruk bestaat nog steeds wel dat de kerk op dit gebied heel ouderwets is en vooral dingen verbiedt: seksualiteit is geen geweldig geschenk, maar een geweldig gevaar. Eerlijk is eerlijk: die indruk is niet helemaal zonder grond. Met name sinds Augustinus is er over seksualiteit vaak niet positief gesproken. Volgens hem was de geslachtsdaad als zodanig zondig, en daarom moest alles wat met seks en seksualiteit te maken had zoveel mogelijk bestreden worden, tenzij de seksualiteit ten dienste stond aan de voortplanting.²

Augustinus had geen gelijk. Seksualiteit is een goede gave van God. We lezen bijvoorbeeld in Genesis 2:24 dat de man één lichaam wordt met zijn vrouw. Daar doelt de schrijver heel nadrukkelijk ook op de seksuele eenwording, die dus bij Gods goede schepping hoort.

Nog veel positiever is het boek Hooglied. In dat liefdesgedicht wordt op een poëtische manier de liefde tussen man en vrouw bezongen. Soms worden daarbij woorden gebruikt die weinig aan de verbeelding over laten. Wie Hooglied leest kan niet beweren dat seksualiteit slecht is en onderdrukt moet worden. Integendeel, hier wordt liefde en seksualiteit bezongen als een geweldig geschenk. Let wel: de fysiek-lichamelijke liefde wordt hier bezongen. Dat daarachter een geestelijke werkelijkheid schuilt gaat, doet niets af aan de verheffing van de lichamelijke liefde.

- Praat met elkaar door over welk beeld van seksualiteit je van huis (en van kerk) uit meegekregen hebt? Werd er thuis (en in de kerk) over gesproken of juist niet? En als erover werd gesproken, was seksualiteit dan iets moois, of juist iets gevaarlijks?
- Vind je dat we als kerk erin slagen om de juiste toon te treffen als het gaat om seksualiteit en relaties?
- Lees Hooglied 7:7-14. Probeer de beelden met seksuele ondertoon te benoemen. Wat zegt het ons dat hier zo onbekommerd seksuele toespelingen gemaakt worden?

2. Waarom seksualiteit en relaties?

Waarom moeten we het eigenlijk over seksualiteit hebben? Zou het niet veel beter zijn om dit onderwerp links te laten liggen, om ongemakkelijk situaties te voorkomen?

Er zijn drie zwaarwegende redenen om het juist als gemeente over relaties en seksualiteit te hebben.

2.1 Tussen openheid en inbedding

Allereerst is het zo dat ieder mens een seksueel wezen is. Of je nu een relatie hebt of niet, je bent als mens seksueel geschapen. Genesis 2:24 laat dat duidelijk zien. En dat seksuele laat zich niet zomaar ontkennen of wegdrukken. Sterker zelfs: waar seksualiteit ontkend en onderdrukt wordt, daar zoekt het vaak z'n weg buiten de gebaande wegen. Vaak ten koste van kwetsbare medeschepselen. Denk aan de vele kinderen die het slachtoffer zijn geworden van RK-geestelijken die hun seksuele wezen moesten onderdrukken.

We moeten seksualiteit dus niet ontkennen. Anderzijds is het ook niet zo dat we in seksueel opzicht alles maar moeten laten gebeuren. Integendeel: seksualiteit heeft een veilige bedding nodig waarbinnen het tot bloei kan komen. Want buiten een veilige omgeving kan seksualiteit ook een vernietigen de werking hebben. Denk aan de #metoo discussie die laat zien dat als mannen hun lusten de vrije loop laat, anderen het slachtoffer worden.

We zullen dus op zoek moeten naar een balans tussen vrijheid en inbedding. En die balans kunnen we niet vinden door over seksualiteit te zwijgen, maar alleen door er met elkaar over in gesprek te gaan.

- In de maatschappij staan seksuele vrijheid en de vrije ontplooiing van de seksuele verlangens hoog in het vaandel. Wat vind je hiervan? Zitten hier goede kanten aan? Zijn er ook schaduwkanten?

2.2 Seksualiteit als barometer

Een tweede reden waarom we het over seks moeten hebben: De voormalige aartsbisschop van de anglicaanse kerk – Rowan Williams – heeft een diepzinnig artikel over seksualiteit geschreven, waarin hij duidelijk maakt dat onze omgang met seksualiteit ons alles vertelt over hoe we denken over menselijk samenleven in het geheel.³ Seksualiteit is een barometer voor hoe we ons als mensen in de samenleving tot elkaar verhouden.

Waarom? Omdat in een seksuele relatie twee mensen naakt en kwetsbaar met al hun verlangens en angsten tegenover elkaar staan. Het gevaar dat de ene partner de kwetsbaarheid van de ander uitbuit is niet denkbeeldig. Het risico dat alleen de verlangens van een van beide partners vervuld wordt ook niet. Alleen waar gelijkwaardigheid is in kwetsbaarheid en verlangens is sprake van seksualiteit die mensen dichtbij elkaar brengt.

Zo leert onze omgang met seksualiteit ons hoe we als samenleving met elkaar om gaan.

Ook de Engelse socioloog Giddens stelt dat onze omgang met seksualiteit als het ware een metafoor is voor hoe we als mensen in Westerse samenlevingen met elkaar omgaan. Seks is

niet maar een neutrale handeling, maar zegt ons alles over ons zelfbeeld en ons beeld van wat het betekent om als mensen samen te leven.⁴

En wat is dat dan? De journaliste Myrthe Hylkens schreef een paar jaar geleden een boek met als titel: 'McSeks'.⁵ Seks is in onze cultuur als naar de McDonalds gaan. Als je seksuele honger hebt haal je even snel voldoening. Het draait daarbij vooral om jouw verlangens en gevoelens. De ander komt amper in beeld en vaak slechts als lustobject.

Als seksualiteit inderdaad een barometer is, dan is het slecht gesteld met het menselijk samenleven in de Westerse cultuur. Juist daarom moeten we als kerk het hebben over seksualiteit. Onze omgang met seksualiteit zou ook een barometer moeten zijn, die ons er op wijst dat binnen Gods koninkrijk niet de wet van eigenbelang geldt, maar die van dienende liefde.

- Ben je het met Williams en Giddens eens dat onze omgang met seksualiteit een barometer is voor hoe we als mensen met elkaar omgaan?
- Praat met elkaar door over het beeld van seksualiteit dat je tegenkomt in de media, literatuur, tijdschriften, series en films. Wat zegt dit beeld ons over hoe we als mensen met elkaar omgaan?
- Hoe zouden we als kerk juist op dit punt een tegengeluid kunnen laten horen?

2.3 Seksualiteit en God

De derde reden waarom we het als kerk over seksualiteit moeten hebben is het belangrijkste. In Genesis 2:25 kunnen we lezen dat de schrijver er nadrukkelijk op wijst dat in de oorspronkelijke staat de naaktheid van de mens geen aanleiding vormde voor gevoelens van schaamte. De mens die in volkomen toewijding aan en vertrouwen op God leeft heeft geen reden de eigen schaamstreek en kwetsbaarheid voor de ander te bedekken.

Maar, daar komt verandering in op het moment dat de mens besluit te eten van de vrucht en het vertrouwen in God op zegt. Op dát moment wordt de mens zich zijn (en haar) kwetsbaarheid op een nieuwe en ongelukkige manier bewust (Genesis 3:7).

De naaktheid van de mens en de daarbij behorende seksualiteit hebben doordat de mens de relatie met God verbreekt blijkbaar hun onmiddellijkheid en geborgenheid verloren en zijn ten prooi gevallen aan verwoesting en kwetsbaarheid.

Hieruit kunnen we twee dingen leren. Allereest: de Bijbel leert dat we pas echt kwetsbaar kunnen zijn naar elkaar als onze relatie met God goed is. Als we – net als Adam en Eva – zelf God willen zijn, zijn we potentieel elkaar opponenten en moeten we onze kwetsbaarheid verbergen. Waar we God god laten zijn, kunnen we kwetsbaar zijn naar elkaar. (Zie hierover verder 5.2.2)

Ten tweede: seksualiteit heeft dus alles te maken met onze relatie met God. Als we het op een goede manier over seks willen hebben, kunnen we niet zwijgen over God. Sterker zelfs: waar een mens leeft in een relatie met God, en binnen die relatie zijn/haar seksualiteit beleeft met zijn/haar levensgezel, daar is seksualiteit niet alleen een metafoor voor het menselijk samenleven, maar is zij tegelijk een beeld van het de relatie met God. Zo is de eeuwen door - met name door Joodse Bijbelgeleerden - het boek Hooglied gelezen: als en erotisch getint liefdesgedicht, dat tegelijk uitdrukking gaf aan de diepte van Gods hemelse

en geestelijke liefde. Zo zal verderop in de Bijbel ook Paulus in de man-vrouw verhouding een weerspiegeling zien van het geheim van het evangelie: Christus die zich in dienende liefde gaf voor de gemeente (Efeziërs 5:31-32).

- We kunnen pas echt kwetsbaar zijn als onze relatie met God goed is. Probeer voor jezelf uit te leggen waarom en hoe dit het geval is.
- Paulus vergelijkt de liefde van man en vrouw – de bijbehorende seksuele component – met de band tussen Christus en de gemeente. Wat vind je van deze vergelijking? Probeer onder woorden te brengen wat precies het punt van vergelijking is.

3. Man en vrouw

'...mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen' (Genesis 1:27). Van meet af aan wordt de mensheid gekarakteriseerd door de polariteit tussen man en vrouw. Daar is hel wat om te doen, zeker vandaag de dag.

3.1 De huidige cultuur: twee gedachtelijnen

Tegenwoordig komen we grofweg twee lijnen tegen als het gaat om de man-vrouw verhouding.

De eerste lijn legt de nadruk op het verschil tussen mannen en vrouwen. Een aantal clichés kan dit verduidelijken: 'Mannen zijn stoer, en vrouwen zijn zachtvaardig.' 'Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus.' 'Mannen kunnen niet luisteren, vrouwen kunnen niet kaartlezen.'

Deze clichés zijn natuurlijk overdreven, maar toch raken ze vaak een kern van waarheid. Ze geven iets weer van hoe wij de werkelijkheid beleven. Maar is dat ook goed? Moeten mannen ook stoer zijn en vrouwen zachtvaardig? Is dat de bedoeling van de schepping? Die indruk kun je nog wel eens krijgen, ook in de kerk.

Er is ook een andere beweging: daarbij wordt het verschil tussen man en vrouw juist zoveel mogelijk naar de achtergrond gedrongen. Dat zien we in de zogenaamde genderdiscussie. Er is een biologisch verschil tussen mannen en vrouwen, maar de clichés die we zojuist noemden zijn geen gevolg van de natuur, maar juist van cultuur. Het verschil tussen mannen en vrouwen is het gevolg van een eeuwenlange cultuur van mannelijke onderdrukking van de vrouw. Tegen die cultuur moet gestreden worden.

In de genderdiscussie wordt het verschil tussen man en vrouw bijna overboord gegooid. Niet je biologische geslacht bepaalt of je man of vrouw bent, maar je psychologie. Als je jezelf een vrouw voelt in een mannenlichaam, dan kun je daar iets aan doen.

Het is een grote verandering: vroeger bepaalde je lichaam of je man of vrouw was, en je geest diende zich maar aan te passen - nog los van de vraag of dat altijd goed was. Tegenwoordig bepaalt je gevoel of je man of vrouw bent, en je lichaam heeft zich maar aan te passen. Niet objectief de biologie heeft het voor het zeggen, maar subjectief, ons gevoel.

- Hoe kijk jij aan tegen de man-vrouw verhouding? Bij welk van de twee gedachtelijnen herken je jezelf het meest?
- Probeer van beide gedachtelijnen de positieve en de negatieve kanten onder woorden te brengen.

3.2 Man, vrouw en kerk

Hoe moeten we als kerk nu spreken over de man-vrouw verhouding? De Bijbel wijst ons de weg.

3.2.1 Ingeschapen polariteit

Allereerst kunnen we leren dat de polariteit tussen man en vrouw een gegeven van de schepping is. Dat zien we niet alleen in Genesis 1:27, maar ook in het tweede scheppingsverhaal. De man op zichzelf is niet, is alleen, eenzaam. Pas als de vrouw geschapen wordt en aan hem gegeven wordt, heeft hij een tegenover. Pas dan vindt hij rust. Dus man en vrouw zijn vertellen ons iets wezenlijks over wat het is om mens te zijn: de door God geschapen mens blijkt in niets of niemand anders in de wereld rust en vervulling te kunnen vinden dan in die andere mens, die aan hem gelijk is en toch zo heel anders.

Overigens: het woord 'helper' uit 2:18 moeten we niet vertalen met hulpje. Integendeel zelfs! Hetzelfde woord wordt in de Bijbel regelmatig gebruikt voor God zelf. Het gaat om een helper die sterker is. Niet de vrouw, maar de man is het zwakke geslacht.

- De man vindt rust bij de vrouw die 'gelijk en toch heel anders' is. Wat leert ons dit over de man-vrouw verhouding?

3.2.2 De vloek

Toch is het in de geschiedenis van de man-vrouw verhouding verschrikkelijk fout gegaan. Vaak ten koste van de vrouw. En de oorzaak daarvan vinden we in het volgende hoofdstuk van de Bijbel. Wanneer lezen dat wanneer de mens ervoor kiest om niet langer op God te vertrouwen, dan treft de vloek de mens. Je ziet het gelijk: waar mensen kiezen voor zichzelf, daar komt niet alleen de relatie met God onder druk te staan, maar daar gaat het ook mis onderling. 'Je zult je man begeren, maar hij zal over je heersen', lezen we (Genesis 3:16). Weg is de onbevangingheid. Weg is de eenheid. In plaats daarvan komt schaamte en verstoorde verhoudingen. In plaats daarvan komt de heerszucht van de man.

Voor de goede orde: dat is de vloek, geen scheppingsgegeven. En de uitwerking van die vloek zien we door heel de geschiedenis heen: waar vrouwen onderdrukt en misbruikt worden. In dat licht kunnen we als kerken niet anders dan blij zijn met de emancipatie van de vrouw. Juist in de kerk zouden we daar blij mee moeten zijn en misschien zelfs het voortouw in moeten nemen: dat de vrouw overheerst wordt is een vloek, geen zegen.

- Genesis 3 spreekt over de vloek die ook de verhouding tussen man en vrouw treft. Lees deze tekst nauwkeurig en probeer onder woorden te brengen waar deze vloek uit bestaat.
- Op welke manier kunnen we als gelovigen ons verweren tegen de vloek uit Genesis drie? (Zowel binnen onze relatie en onze gemeente als in de bredere samenleving)

3.2.3 Onderdanigheid

Maar toch, zal je zeggen, in het Nieuwe Testament lezen we toch zo'n tekst als Efeziërs 5:21, waar staat: 'vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer.' Dat lijkt toch klip en klaar te zeggen dat de man het voor het zeggen heeft en dat de vrouw niet anders kan doen dan zwijgen? Of niet?

Dat is maar de vraag. We lezen dat er staat: 'Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus. Vrouwen, erken het gezag van uw man...' Op zichzelf genomen is dat geen verkeerde vertaling, maar toch zet die ons op het verkeerde been. Allereerst is het zo dat hier een punt staat - alsof het twee verschillende zinnen zijn - terwijl dat in de oorspronkelijke tekst helemaal niet het geval is. Het is één zin.

Daarnaast is het zo dat er twee keer hetzelfde woord staan. Hier krijg je de indruk dat het om twee verschillende dingen gaat, namelijk: 'gezag aanvaarden en gezag erkennen'. Maar er staat twee keer: wees onderdanig. Dus als we het zo lezen zoals het er staat, dan lezen we: *wees elkaar onderdanig uit eerbied voor God en vrouwen wees uw man onderdanig...* De opdracht om onderdanig te zijn is dus niet alleen aan de vrouwen gegeven, maar aan iedereen. Ook aan de mannen.

Dat is het eerste. Maar vervolgens gaat Paulus dan invullen wat dit voor het huwelijk betekent, en dan vergelijkt hij de man en de vrouw met Christus en de gemeente. De vrouw mag de man dienen zoals de gemeente Christus dient, maar de man mag de vrouw liefhebben, zoals Christus de gemeente lief heeft gehad. Hoe heeft Christus dat gedaan dan? In volstrekte zelfovergave, in volstrekt zelfvernedering. Door af te zien van eigen belang en alleen het belang van de gemeente voor ogen te hebben. Zo heeft Christus de gemeente liefgehad, zo mag de man zijn vrouw liefhebben. Over onderdanigheid gesproken!?

Dus ja, Paulus gebruikt woorden die ons op het verkeerde been kunnen zetten, maar als je die woorden tot jezelf door laat dringen, dan kun je niet anders dan zeggen: Paulus haalt hier op een subtiele manier een streep door de vraag wie er nou eigenlijk de baas is thuis. Het gaat niet over de vraag wie het voor het zeggen heeft en wie er aan het eind van het liedje een besluit neemt: het gaat om dienende liefde van de vrouw voor de man en van de man voor de vrouw. En wie dan uiteindelijk een besluit neemt... doet het ertoe, als het gebeurt uit dienende liefde? In de ene relatie is het de man, in de andere de vrouw. Maar waar het in dienende liefde gebeurt, daar is Efeziërs 5 werkelijkheid geworden.

- Wat roept het woord 'onderdanigheid' bij je op? Zijn dat positieve gevoelens of juist negatief?
- Als je getrouwd bent: hoe ligt die verhouding in je eigen huwelijk? Als je niet getrouwd bent: welke patronen zie je in de huwelijken om je heen?

3.3 Man noch vrouw

- Lees voor je verder gaat Galaten 3:27 en 28.

In de mannen- en vrouwenbewegingen die je vandaag de dag binnen de kerk ziet wordt iemands mannelijkheid of vrouwelijkheid in de schijnwerpers gezet. Je bent een man of een vrouw, en je moet je er ook naar gedragen. Maar de beelden van mannelijkheid en vrouwelijkheid die in dat soort bewegingen naar voren komen zijn vaak meer bepaald door de cultuur dan door de Bijbel.

En ook in de huidige genderdiscussie lijkt alles te draaien om de vraag of je mannelijk of vrouwelijk bent. Niet de biologie is beslissend, maar de psychologie. Maar toch: man of vrouw, dat is een van de belangrijkste vragen.

Galaten 3:28 laat zien: in de kerk is het niet belangrijk wie je in sociaal-maatschappelijk opzicht bent. In de kerk doet het er niet toe of je het gemaakt hebt of niet. Of je Europeaan bent, of Afrikaan. Of je theoretisch of praktisch bent ingesteld. Of je slaaf bent of vrij. Of je ... man bent of vrouw. Dat doet er simpelweg niet toe. Waar het wel toe doet? Dat je van Christus bent!

Waar je als mens van Christus bent, daar is het beslissende gezegd. Daar hoeft je niet krampachtig aan een mannelijkheids- of vrouwelijkheidsideaal te voldoen, maar mag je als verlore gelovige zoeken naar hoe jij met je gaven en talenten de gemeente kunt dienen, je naaste kunt dienen, je man of vrouw kunt dienen, je kinderen kunt dienen...etc. De vraag is niet allereerst: 'wie ben ik als man en/of vrouw?', maar 'wie ben ik als nieuw geschapen mens in Christus?'

- Niet je man- of vrouw-zijn is bepalend, maar het feit dat je van Christus bent. Probeer in eigen woorden uit te leggen wat dit concreet betekent.
- De kerk is een gemeenschap waar verschillen niet gebruikt worden om je tegen anderen af te zetten, maar juist om anderen te dienen. Is dat in onze westerse kerken en onze eigen gemeente ook het geval?

4. Wat is liefde?

Wie het heeft over relaties, seksualiteit en de man-vrouwverhouding, die komt vroeger of later ook te spreken over liefde. In dit hoofdstuk willen we de eenvoudige vraag beantwoorden: wat liefde?

- Probeer in eigen woorden weer te geven wat liefde is.
- Lees ter voorbereiding op dit hoofdstuk 1 Korintiërs 13 en 1 Johannes 4:7-21

4.1 Het romantische liefdesideaal

Onze cultuur heeft als het om liefde gaat een romantisch beeld voor ogen. Laten we dit het 'romantische liefdesideaal' noemen. Dit romantische liefdesideaal kom je overal tegen: in films, boeken, series en magazines. Het ziet er in grote lijnen als volgt uit:

Liefde is dat je warme gevoelens voor ander koestert, dat die ander iets bij je losmaakt waardoor je aangespoord en uitgedaagd wordt. Het uiterlijk, het karakter en/of de kwaliteiten van de ander zorgen ervoor dat er iets met je gebeurt. Dat is ook hoe en waarom wij verliefd worden: iets binnen in ons wordt wakker als we de ander zien.

En ons ideaal van liefde is dat dat ook altijd zo blijft. Als je de magazines en de populaire psychologie mag geloven, dan is het voornaamste doel van een relatie dat het altijd spannend blijft. Want als de spanning wegebt, als de ander niets meer bij je losmaakt en je gevoelens van verliefdheid zijn voorbij, dan kun je je afvragen of het niet beter is om uit elkaar te gaan.

Het voornaamste is toch dat je als mens gelukkig bent, en als je niet meer gelukkig wordt in je relatie/huwelijk, dan kun je maar beter een streep erdoorheen zetten. Dat zie je in de series op televisie, in de films die gemaakt worden, in de boeken die geschreven worden allemaal terug. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat meer dan één derde van alle huwelijken voortijdig strand.⁶ Ongetwijfeld zullen er ook andere oorzaken zijn, maar het onmiskenbaar zo dat ons ideaal van liefde een van de oorzaken is.

- Herken je het beeld dat hierboven over het romantische liefdesideaal geschetst wordt?
- Ben je het eens met de opmerking dat dit 'romantische liefdesideaal' in elk geval deels de oorzaak is van het hoge echtscheidingspercentage?

4.2 Liefde en de Bijbel

As de Bijbel het heeft over 'liefde' dan moeten we dat beeld wel bijstellen. Als de Bijbel het heeft over liefde, dan gaat het niet allereerst over een romantisch ideaal, of om een gelukkig gevoel.

4.2.1 Liefde als daad van toewijding

Nee, liefde in de Bijbel is altijd een daad van toewijding. Commitment. Liefde heeft niet allereerst met je gevoel te maken, maar met wat je doet, hoe je met een ander omgaat. Liefde betekent dat je je als mens totaal inzet voor de ander om de ander tot zijn of haar recht te laten komen. Als het gaat om liefhebben, dan gaat het niet als eerste om wat 'ik' voel, maar juist om de ander. Liefde in de Bijbel richt de aandacht helemaal op de ander. We

moeten dus omdenken: we moeten niet redeneren vanuit onze gevoelens, en wat het met ons doet, maar we moeten beginnen bij de ander.

Het beste wordt dat duidelijk in wat God heeft gedaan voor deze wereld en voor ons mensen. De liefde die God de wereld heeft bewezen en bewijst bestaat niet daaruit dat Hij warme gevoelens koestert voor ons. Het is niet zo dat God vanuit de hemel naar ons kijkt en allemaal lieve leuke mensen ziet die allerlei gevoelens in hem wakker roepen. Integendeel: als God naar deze wereld kijkt, dan ziet Hij mensen die vooral met zichzelf bezig zijn, die geen oog hebben voor anderen, die geen oog hebben voor God, maar die vooral bezig zijn met hun eigen belang. Maar God bewijst zijn liefde doordat Hij juist naar mensen die niet op Hem zitten te wachten omziet, door zichzelf totaal te geven voor mensen die vijandig ten opzichte van Hem staan. Dat is het allerbelangrijkste van de hele Bijbel: in de Here Jezus komt God naar deze wereld toe en bewijst zijn liefde, door in totale toewijding zichzelf te geven tot in de dood. God is liefde betekent niet dat God vanuit de hemel alleen warme gevoelens voor ons koestert. Nee, God is liefde betekent dat God zich voor ons inzet, zo zeer inzet dat het Hem alles kost.

Dat is liefde in de Bijbel: het geluk van de ander tot je doel maken en je daar totaal aan toewijden. Liefde in de Bijbel is veel meer een bewuste keuze, dan een gevoel.

- Liefde is een keuze om jezelf aan de ander te geven. Wat roept dit beeld van liefde bij je op?

4.2.2 Wat betekent dit concreet?

Laten we het proberen te vertalen naar hier en nu door te kijken wat er gebeurt in een huwelijk.

Twee jonge mensen zijn verliefd geworden. Ze hebben bij elkaar gevoelens wakker gemaakt die ervoor zorgden dat ze elkaar in liefde zagen staan. Maar die gevoelens – hoe mooi ze ook zijn – zijn kwetsbaar en kunnen zo maar weer verdwijnen (zie hoofdstuk 5). Die liefde voor elkaar moet geborgd worden. Daarom staan ze op hun trouwdag voor de ambtenaar van de burgerlijke stand en de dominee. Daar beloven ze elkaar trouw.

Op dat moment geven ze ten overstaan van familie, van vrienden, van de samenleving en de gemeente te kennen dat het vanaf dit moment hun voornaamste levensdoel is om de ander tot zijn, tot haar recht te laten komen. De bruidegom verklaart dat zijn doel is om in dit leven de bruid uit de verf te laten komen. De bruid verklaart dat het haar doel is om de bruidegom tot z'n recht te laten komen.

Ze beloven niet dat ze altijd verliefd op elkaar zullen zijn of dat ze altijd warme gevoelens voor elkaar zullen koesteren. Dat kunnen ze helemaal niet beloven, want ze hebben geen flauw idee wat het leven hun allemaal gaat brengen aan mooie dingen maar ook aan tegenslagen. Ze kunnen niet beloven dat ze altijd helemaal hoteldebotel op elkaar zullen zijn, want in de loop van de jaren zullen ze allebei ook andere mensen worden.

In zekere zin is een huwelijk een waagstuk: je gaat een onbekende toekomst tegemoet met een partner die in de loop der jaren ook zal veranderen. Maar ze wagen het met de wederzijdse belofte van liefde. De wederzijdse belofte dat zij zich voor elkaar zullen inzetten.

- Op welke manier kan jij heel concreet je liefde tonen naar je partner of je naaste?

5. Een veilige plaats voor seksualiteit: het huwelijk

Als kerk hebben we altijd een grote nadruk gelegd op de band tussen seksualiteit en het huwelijk. Waarom eigenlijk?

5.1 Geen hekken, maar putten

‘Mag je dan ook geen seks voor het huwelijk?’, is een vraag die je als gelovige jongere zo maar kunt krijgen wanneer je voor je geloof uitkomt. Blijkbaar wordt de kerk door de buitenwereld nog wel eens gedefinieerd door de dingen die niet mogen. Negatief dus. Terwijl het in de kerk juist niet zou moeten gaan om de dingen die niet mogen, maar om het leven in al z’n schoonheid en geborgenheid dat God ons wil geven. We moeten proberen niet negatief te spreken over de dingen die niet mogen, maar juist positief over het leven dat God ons wil schenken.

Je kunt hierbij denken aan het verhaal van die Australische boer die op z’n uitgestrekte land z’n vee bij elkaar moet houden: hij kan dat niet doen door er een hek omheen te zetten - dat kost een vermogen en is onmogelijk om te onderhouden. Maar hij kan dat ook doen door heel bewust putten te graven en bronnen aan te leggen, zodat hij weet dat z’n vee daar altijd weer naar terugkeert.

Nou, zo is het ook voor de kerk. We zijn als kerk jarenlang bezig geweest allemaal hekken neer te zetten waarbinnen we als gelovigen moesten blijven. Maar we merken dat het ons nu niet meer lukt. Het landschap is veel te weids en er zijn veel te veel vragen. Zoveel hekwerk is er niet en het onderhoud krijgen we niet meer rond. We moeten terug naar de bron en ons daar verzamelen.

Ook als het gaat om seksualiteit en huwelijk moeten we dus terug naar de bron. We moeten niet proberen een aantal basisregels op stellen, maar we moeten zoeken naar hoe de Bijbel ons positief wil leren wat een echt huwelijk en wat echte seksualiteit is. Waarom liggen voor de Bijbel en de kerk het huwelijk en seksualiteit zo dicht bij elkaar?

- Helpt het beeld van het hek en de bron je? Herken je wat gezegd wordt over een kerk die in het verleden vooral hekken heeft geplaatst?

5.2 Twee lijnen

We beperken ons tot twee Bijbelse lijnen die ons kunnen helpen. De eerste lijn legt de nadruk op seksualiteit als gave en de tweede lijn legt de nadruk op de kwetsbaarheid van de seksualiteit.

5.2.1 Seksualiteit als gave

Laten we met de eerste beginnen: seksualiteit als gave. We bedoelen daar in dit geval niet mee dat seksualiteit een gave is die God aan ons geschonken heeft. Dat is wel zo en het is

ook belangrijk om dat te benadrukken, maar het is niet het punt dat we hier willen maken. Wat we er hier mee bedoel is dat seksualiteit in de Bijbel een gave is die mensen aan elkaar kunnen schenken. Of liever: *in de seksualiteit schenk je jezelf als mens aan een ander.*

5.2.1.1 De huidige cultuur

Dat is belangrijk om te benadrukken in onze huidige cultuur, want eerlijk gezegd raken we dit steeds meer kwijt. Seksualiteit wordt namelijk vaak niet ervaren als een geschenk, waarin je jezelf helemaal aan een ander geeft, maar als een product dat je ongeacht tijd en moment kunt nemen. Als je zin hebt in cola, dan neem je cola. Heb je zin in seks dan zoek je een seksuele partner. Dat zit in heel onze maatschappij ingebakken. Je hoeft maar een keer op de wallen in Amsterdam rondgelopen te hebben - of in Groningen op de Nieuwstad - om te zien hoe in onze cultuur seksualiteit steeds meer een product is geworden dat mensen zich kunnen toe-eigenen zonder dat er sprake is van enige vorm van relatie.

En dan hebben we het niet over uitwassen. Onderzoek uit 2017 toonde aan dat onder Nederlandse jongeren steeds meer de gedachte dat seks en relatie met elkaar samenhangen aan terrein verliest.⁷ Seksualiteit heeft niet meer per se iets te doen met relaties, maar gaat om een individuele behoefte die je ongeacht het tijd en moment kunt bevredigen.

- Herken je het beeld dat in het kort van onze seksuele cultuur geschetst wordt? Heeft dit beeld ook invloed op de kerk en op onze jongeren?

5.2.1.1 Seksualiteit binnen een relatie

De Bijbel en de kerkelijke traditie laat daar een heel ander geluid tegenover horen. Al direct aan het begin van de Bijbel wordt dat duidelijk als we lezen dat een man zijn vader en moeder zal verlaten en één lichaam zal worden met zijn vrouw. Daar zit een seksuele ondertoon in: man en vrouw zullen in geestelijk opzicht een zijn, maar door de seksuele overgave aan elkaar zijn ze ook lichamelijk een. De geestelijke eenwording tussen man en vrouw gaat gepaard met de lichamelijke en de lichamelijke eenwording van de man en de vrouw kan niet zonder een geestelijke eenheid. Die twee: lichaam en geest horen helemaal bij elkaar.

Seksualiteit veronderstelt dus een relatie, sterker zelfs: seksualiteit staat ten dienste van de relatie tussen man en vrouw. Seksualiteit is – in de meest ideale zin – de ultieme lichamelijke uitdrukking van eenheid tussen twee mensen en staat ook ten dienste van die eenheid. Waar dat niet het geval is, schiet seksualiteit, bijbels gezien, uit de bocht en wordt een uitdrukkingmiddel van *eenheid*, tot een uitdrukkingmiddel van *eenzaamheid*.

Seksualiteit als product of persoonlijk verlangen dat ik zonder vorm van relatie vormgeef maakt mij juist eenzaam en geeft een gevoel van leegte. Want:

1. Je seksuele verlangens en behoeften zullen nooit volledig vervuld worden. Altijd zal je weer nieuwe verlangens geven en je zult nooit een gevoel van vervulling vinden.
2. Daarnaast doet juist de seksuele eenwording met een vreemde je als mens des te meer beseffen dat je geborgenheid en veiligheid mist. Even ben je een met een ander, maar een paar momenten later stap je weer op en blijf je alleen achter.

De reden dat we in de kerk dus zo de nadruk leggen op de band tussen seksualiteit en huwelijk is niet omdat je een klein regeltje overtreedt op het moment dat je daar de fout in

gaat. Nee, het punt is dat je van seksualiteit het tegenovergestelde maakt van hoe God het bedoeld heeft en hoe het goed is. God heeft seksualiteit gegeven als uitdrukking van eenheid en liefde, terwijl onze maatschappij van seksualiteit een ultiem symbool van eenzaamheid en egocentrisme maakt. In plaats ervan dat seksualiteit mensen bij elkaar brengt, drijft juist seksualiteit in onze maatschappij een wig tussen mensen.

- In de Bijbel is seksualiteit een lichamelijk uitdrukking van eenheid. Herken je deze lijn in je eigen omgang en visie op seksualiteit?
- De huidige cultuur maakt van een uitdrukking van eenheid een symbool van eenzaamheid en egoïsme. Herken je deze constatering?

5.2.2 De kwetsbaarheid van seksualiteit

Ja maar, zou je nu tegen kunnen werpen, een relatie is nog geen huwelijk, toch? Als ik van mijn vriend hou, wat is er dan op tegen dat we met elkaar naar bed gaan? Onze seksualiteit draagt bij aan onze relatie, dus dan is het goed. Dus de overdreven kerkelijke nadruk op het huwelijk is overdreven. Alsof je alleen goede seks kunt hebben als je een trouwboekje in huis hebt liggen!

5.2.2.1 Maatschappelijke inbedding

Ook hier moeten we goed opletten dat we als kerk niet bedoeld hebben om de mensen te irriteren met onzinnige regeltjes. De Bijbelse geboden zijn nooit bedoeld om het mensen lastig te maken of om hen de levensvreugde te ontnemen, integendeel, ze zijn juist bedoeld om mensen de weg naar het echte leven te wijzen. Waarom dan die nadruk op het huwelijk?

Nou ja, dat begint al direct aan het begin van de Schrift. We lezen daar dat de man zijn vader en moeder zal verlaten en met zijn vrouw een zal worden. Het ontgaat enigszins aan onze moderne lezersogen, maar in zekere zin is dit formeel juridisch-maatschappelijk taalgebruik. De man zal de juridische eenheid van het ouderlijk huis verlaten, en zal op zichzelf met zijn vrouw een nieuwe juridische eenheid worden. Heel bewust wordt er een nieuwe maatschappelijke levenseenheid gevormd. Dat is een openbaar gebeuren. Dat kan niet even tussen neus en lippen door, maar dat vraagt om een openbare verankering en bezegeling. Het is immers niet alleen een zaak van die man en die vrouw, maar van heel de samenleving. Heel de samenleving moet weten: hier hebben we te maken met een nieuwe eenheid, een nieuw gezin.

En binnen die nieuwe sociale en juridische eenheid heeft seksualiteit haar plek. Waarom daar? Omdat juist daar seksualiteit daadwerkelijk een veilige bedding vindt om te stromen. Juist binnen de zekere verbondenheid van het huwelijk vindt seksualiteit de grond om tot bloei te komen.

- De Bijbel legt de nadruk op de maatschappelijk-juridische kant van het huwelijk. Kun je aangeven waarom dat zo belangrijk is? Is dat vandaag de dag nog net zo actueel? Waarom wel/niet?

5.2.2.1 Bescherming tegen kwetsbaarheid

Dat heeft alles te maken met de kwetsbaarheid waarmee seksualiteit omgeven is. We kunnen daarvan lezen in het begin van de Bijbel. Op het moment dat de mens van de vrucht

eet en besluit niet langer op God te vertrouwen, op dat moment is ook de onbevangenheid en de veiligheid tussen mensen onderling verdwenen. Als God God is, en de mensen leven in gehoorzaamheid aan hen, dan is er geen enkele reden voor schaamte en voor gevoelens van onveiligheid. Maar als de mens luistert naar de slang en besluit zelf als God te willen zijn, op dat moment worden mensen concurrenten van elkaar en is het gedaan met de veiligheid. Op dat moment moeten Adam en Eva hun schaamte en hun kwetsbaarheid voor elkaar verbergen, omdat die ander er zo maar misbruik van kan maken. De mens en zijn seksualiteit worden dan omgeven met kwetsbaarheid en onveiligheid.

Dit is niet maar een interessant verhaal, maar bittere realiteit. Hoeveel mensen zijn er niet het slachtoffer geworden van de seksuele verlangens en begeerten van anderen. Denk aan de #metoo discussie. Denk aan de vele slachtoffers van seksueel misbruik in de RK-kerk. Maar het zit in onze maatschappij ingebakken. We hebben onze mond vol over seksuele vrijheid en de ongekende mogelijkheden die dat met zich mee brengt, maar nog nooit zijn er zoveel mensen (met name vrouwen natuurlijk) als slaven afhankelijk van de seksindustrie. In naam van seksuele vrijheid zijn er nog nooit zoveel seks-slaven geweest als vandaag de dag.⁸ En dan hebben we het nog niet eens over mensen die seksverslaafd naar pornofilms kijken.

Nee, we kunnen als mensen onze seksuele gevoelens maar niet ongebreideld de vrije loop laten, maar we moeten zoeken naar een veilige bedding, een vruchtbare grond, waar seksualiteit niet de gevoelens van kwetsbaarheid en onveiligheid verheft. En juist binnen de grenzen van het huwelijk waar ik weet dat de publiekelijk trouw aan mij heeft beloofd, publiekelijk heeft beloofd mij te zullen dienen, daar kan ik kwetsbaar zijn. Daar is het veilig.

Binnen de liefdevolle relatie van het huwelijk kan ik kwetsbaar zijn, kan ik stuntelen in bed en kan ik met m'n tekortkomingen komen. Binnen die liefdevolle relatie van liefde en trouw kan ik mijzelf en mij lichaam aan de ander geven, niet om mijn eigen behoeften te bevredigen, maar om de ander te dienen en gelukkig te maken.

- Wat vind je van het beeld van het huwelijk als een veilige bedding voor seksualiteit?
- De veilige bedding van het huwelijk voorkomt helaas niet dat het ook binnen het huwelijk soms goed fout gaat. Hoe kunnen we als gelovigen elkaar hierin de hand reiken?

6. De betrekkelijkheid van seksualiteit: alleen zijn

Dit hoofdstuk gaat over een gevoelig onderwerp. We zitten midden in een serie over relaties en seksualiteit, maar wat nu als je geen relatie hebt? Wat nu als je alleen bent?

6.1 Een taboe?

Dat is een lastig onderwerp, om meerdere redenen:

1. Allereerst omdat er veel singles en alleen-gaanden zijn die gebukt gaan onder het feit dat ze alleen zijn. Onderzoek uit 2016 liet zien dat 95% van alle singles graag een relatie zou willen. Veel singles zouden maar wat graag een relatie hebben, maar het komt er eenvoudigweg niet van. Geen wonder dat er zoveel datingsites zijn en zoveel reclame wordt gemaakt voor relatiebemiddeling. Er gaat dus een hoop onuitgesproken verdriet en veel onuitgesproken angst schuil onder het 'alleen zijn'.
2. Tegelijk: singles zijn niet zielig. Zo worden ze nog wel eens benaderd. In 2016 was er een aflevering van zomergasten waarin onze eigen minister-president te gast was. Presentator Thomas Erdbrink vond het maar gek: 'Ik deel alles met mijn vrouw' Mist Rutte dat niet? Er is ergens onuitgesproken het idee dat singles toch mensen zijn die iets missen, niet helemaal meetellen... Rutte zei: single zijn is het laatste taboe van Nederland. Daar hebben we het liever niet over.
3. Dan hebben we het nog niet eens over de praktische kant van de zaak. Alles in deze wereld is ingesteld op stellen. Als single betaal je eenpersoonskamer toeslag, de huizenmarkt is gericht op tweeverdieners etc... En is dat in de kerk anders? Nee, absoluut niet. Integendeel zelfs: als er ergens een plek is waar het gezin en het huwelijk centraal staat, dan is het wel de kerk. Elke doopdienst, elke keer als de anderen juichend de KND uitgelopen komen, elke keer als een trouwerij aangekondigd wordt, zit je als single alleen.

Het is dus een lastig thema: aan de ene kant is er het breed gedeelde verlangen naar duurzame verbinding, maar aan de andere kant is er ook de angst voor de slachtofferrol. Aan de ene kant is een samenleving die helemaal gericht is op relaties, aan de andere kant roept deze wereld juist ook op om vooral voor jezelf te kiezen hetgeen het onvermogen tot duurzame binding in de hand werkt.

- Een aantal vragen voor singles: Begin je er wel eens over dat je single bent? Of moet er iemand zelf naar vragen? Als het hierover gaat, vind je dit ongemakkelijk? Voel je je vertrouwt om dat te bespreken met iemand?
- Een aantal vragen voor niet-singles: Heb je het wel eens met een single over het single zijn? Vraag je bewust aan een ander hoe het is om alleen te zijn? Durven we deze kwetsbaarheid naar elkaar te tonen?

6.2 Single-zijn, de Bijbel en de kerk

Laten we nog eens terugkeren naar dat cijfer: 95% van de singles in Nederland - niet in de kerk maar in Nederland - zou graag een duurzame relatie willen. Deze cijfers zeggen veel en komen overeen met een fundamenteel aspect van de Bijbelse visie op de mens. Aan het begin van de Bijbel lezen we immers dat de mens is geschapen is als man en vrouw. De mens is geschapen in relaties en voor relaties. Niet alleen. Sterker zelfs: in het tweede hoofdstuk lezen we dat de mens alleen niet tegen het leven opgewassen is. Hij heeft een hulp nodig die bij hem past. Het verlangen naar duurzame verbinding is dus een helder basisgegeven van de menselijke biologie en psychologie, maar ook van de Bijbel. Mensen zijn niet geschapen om alleen te zijn, maar om samen te zijn.

- De mens is niet geschapen om alleen te zijn. Kun je als mens alleen maar 'samen' zijn binnen een huwelijk?

6.2.1 Een dubbel geluid

Maar toch moet er ook iets anders gezegd worden. Want de Bijbel laat ook een ander geluid horen. We lezen in Mattheüs 19:11 en 12 dat Jezus het heeft over mensen die omwille van het koninkrijk bewust afzien van het huwelijk. En ook in 1 Korintiërs 7:25-35 lezen we dat Paulus de optie heel nadrukkelijk openlaat dat mensen afzien van relaties en het huwelijk om op die manier alle aandacht aan het evangelie te geven. Dat geluid horen we vandaag de dag nog amper.

- Lees de genoemde teksten eens rustig door. Wat roepen deze woorden bij je op?

6.2.2 de vroege kerk

De vroege kerk heeft deze woorden van Paulus en Jezus heel serieus genomen. In heel de vroege kerkgeschiedenis is er in de kerk altijd ruimte geweest voor mannen en vrouwen die omwille van het koninkrijk en omwille van hun geloof afzagen van een huwelijk. Dat was iets revolutionaire: het huwelijk was immers een sociaal gegeven, een sociale noodzakelijkheid. Het was je verzekering, het was je vangnet, het was je toekomst. Maar deze gelovigen zeiden: wij halen ergens anders onze verzekering vandaan, we hebben ergens anders ons vangnet.⁹ We hebben ergens anders onze toekomst. Het was een profetische daad: door niet te trouwen liet je zien als gelovige dat Jezus het allerbelangrijkste was. En door in de kerk heel nadrukkelijk plek te hebben voor deze ongetrouwde mensen, liet de kerk zien: wij zijn anders dan de maatschappij, want bij ons kun je terecht als je niet mee gaat in de onuitgesproken eisen van de maatschappij. Wij zijn een familie van broers en zussen. Wij zijn elkaar vangnet, elkaar verzekering. Een plek waar niet de vraag of je man of vrouw bent beslissend is, maar je geloof. Een plek waar niet de vraag of je getrouwd bent of niet beslissend is, maar of je bij Jezus hoort.

- In de vroege kerk was ongehuwd blijven voor sommigen een daad van geloof. Zou dat vandaag de dag nog steeds zo kunnen zijn?

6.2.3 Single-zijn en de kerk van vandaag

We leven vandaag in een andere tijd en een andere cultuur, maar toch. Ook de maatschappij van vandaag is helemaal gericht op relaties en stellen. Single-zijn is een taboe. Je leven is pas vervuld en komt pas tot z'n recht op het moment dat je een relatie hebt. Alleen-zijn is geen optie. Dan komt je niet tot je recht. Helemaal ons romantische liefdesideaal draagt hieraan bij: een relatie en een huwelijk krijgt steeds meer hemelse waarden toegekend. Soms lijkt

het wel of getrouwd zijn gelijk staat aan de hemel en alsof de partner de verlossing is. Maar dat is natuurlijk onzin: getrouwd zijn is de hemel niet, en je man of vrouw is niet je verlosser.

Juist als kerk mogen we vandaag de dag een ander geluid laten horen en een ander beeld laten zien. Het kan en mag niet zo zijn dat singles er bij ons buiten vallen of dat ze dat zo voelen. Immers: niet de vraag of je alleen of getrouwd bent is beslissend, maar wie Jezus voor je is.

- Voor singles: is de kerk een plek waar je jezelf op je gemak voelt, of is ook de kerk helemaal gericht op gezinnen? Is er binnen de kerk genoeg aandacht voor singles?
- Voor singles: op welke manier zou jij binnen de kerk je gaven anders kunnen inzetten dan getrouwde gelovigen?
- Voor iedereen: op welke manier kunnen we singles niet alleen een volwaardige plek geven binnen de gemeenten, maar ook heel nadrukkelijk hun bijzondere pos

Noten

¹ Rimmer Mulder, *Seks en de Kerk*, hoe Nederland zijn kuisheid verloor, Amsterdam/Antwerpen 2013.

² De Knijff verwoordt de invloed van Augustinus als volgt: 'Het is deze leer, die zijn stempel heeft gezet op minstens duizend jaar christendom. De libidineuze sexualiteit is slecht, het huwelijk is, onder voorwaarde van het afleggen van deze sexualiteit, goed.', Knijff, H.W., *Venus aan de leiband*, Europa's erotische cultuur en christelijke sexuele ethiek, Kampen 1987.

³ Williams, R.D., "The Body's Grace", in: Rogers, E.F. Jr. (ed.), *Theology and Sexuality*, classic and contemporary readings, Oxford 2002, 309-321.

⁴ "At the same time as what what used to be 'natural' becomes increasingly socialised, and partly as a direct result, the domains of personal activity and interaction start to become fundamentally altered. Sexuality serves as a metaphor for these changes and is the focus for their expression, particularly in respect of the reflexive project of the self.", in: Giddens, A., *The transformation of intimacy*, Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies, Cambridge 192.

⁵ Hilkens, M., *McSex, De pornoficatie van onze samenleving*, Amsterdam/Antwerpen 2008

⁶ Te vinden op:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37425ned/table?ts=1545143893106>

⁷ Het rapport "seks onder 25" uit 2017 is te vinden via: <https://seksonderje25e.nl/>

⁸ De Bruijne, "seksualiteit en cultuurstrijd", in: *Religie & Samenleving*, jrg. 11, nr. 2 (september 2016), 282

⁹ Brown, P., *The Body and Society*, Men, Women and Sexual Renunciation in Early Christianity, London/Boston 1988. Met name het eerste hoofdstuk.